

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح تأسیس موزه جنایات استکبار جهانی»

مقدمه

بررسی‌ها نشان می‌دهد که پیشنهاد طرحی با عنوان «تأسیس موزه جنایات آمریکا» به شماره ثبت ۶۱۰ در مجلس دهم (۱۳۹۸) مسبوق به سابقه بوده تا از این طریق مجموع جنایات دولت آمریکا در حق ملت ایران را به صورت مجموعه موزه‌ای گردآوری کرده و در معرض دید بازدیدکنندگان داخلی و خارجی قرار دهند تا با نمایش این جنایات و ظلم‌های شیطان بزرگ در حق مظلومان، آگاهی عمومی را در مورد ماهیت نظام استکبار ارتقا دهند.

طرح حاضر با عنوان «طرح تأسیس موزه جنایات استکبار جهانی» به شماره ثبت ۴۶۴ به نوعی تکامل یافته طرح مذکور بوده در نظر دارد که جنایات ضدحقوق بشری استکبار جهانی و اعمال آن در ارتباط با محور مقاومت (عراق، سوریه، یمن، افغانستان و به‌ویژه ایران) مستندسازی و به نمایش گذارد تا آیندگان و نسل‌های آینده این کشور از جنایات استکبار جهانی مطلع شوند و در برقراری ارتباط با دولت‌های استکباری از جمله انگلیس و آمریکا، تاریخچه جنایت‌های آنان را بدانند و تجربه‌های تلخ گذشته را تکرار نکنند.

متن طرح

ماده واحده- وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مکلف است ظرف مدت سه سال پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون با همکاری ستاد کل نیروهای مسلح و باغ‌موزه‌های دفاع مقدس و شهرداری‌های سراسر کشور از طریق بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس نسبت به تأسیس موزه یا موزه‌ها و مرکز اسناد جنایات استکبار جهانی اقدام نماید.

تبصره «۱»- دولت مکلف است بخشی از ساختمان‌ها، اراضی و مجموعه‌هایی از قبیل ساختمان کنسولگری‌های سابق آمریکا، مراکز فرهنگی و موزه دفاع مقدس، پایگاه‌های فرهنگی دفاع مقدس یا مکان‌هایی که جنایات استکبار در آن واقع شده است را در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها به اجرای این قانون اختصاص دهد.

تبصره «۲»- وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مکلف است در راستای بند «ح» ماده (۸۶) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ هر نوع امکانات و تجهیزات لازم را جهت تأسیس موزه و مرکز اسناد جنایات استکبار جهانی (با اولویت آمریکا و انگلیس) علیه جمهوری اسلامی ایران را در اختیار بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس قرار دهد.

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:
۴۶۴

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت مطالعات
فرهنگی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۷۰۱۷۶۴۱

تاریخ انتشار:
۱۴۰۰/۵/۱۸

ارزیابی طرح

ایجاد موزه‌هایی با محوریت موضوعاتی مانند حقوق بشر، جنگ‌ها و جنایات جنگی و نمایش دوران خفقان در کشورهای مختلف امری رایج بوده که در کشورهای مختلف و به فراخور ارزش‌ها و اهداف گوناگون تأسیس شده‌اند. برای مثال کشورهایمانند آلمان (موزه جنایات قرون وسطی)، آفریقای جنوبی (موزه آپارتاید)، بوسنی (موزه نسل‌کشی)، کامبوج (موزه نسل‌کشی تیول اسلنگ)، ویتنام (موزه جنایات جنگ و تجاوز آمریکا (که هم‌اکنون به موزه بقایای جنگ تغییر نام داده است))، روسیه (موزه جنایات آمریکا و ناتو)، و... به تأسیس موزه‌هایی با این منظور پرداختند. در ایران نیز موزه «عبرت» - با هدف نمایش جنایات رژیم پهلوی - نمونه‌ای از موزه‌هایی با این رویکرد است.

اظهار نظر کارشناسی

از مهم‌ترین کارکردهای ایجاد این گونه موزه‌ها می‌توان موارد زیر را برشمرد:

- ثبت روندهای تاریخی ظلم علیه ملت‌های مظلوم به‌ویژه ایران،
- نمایش این جنایات به نسل‌های آینده و مردمان سایر ملل برای آشنایی با ماهیت استکبار،
- ایجاد تفاهم میان ملت‌هایی است که به نحوی مورد ظلم استکبار واقع شده‌اند،
- تقویت و بهبود پژوهش‌ها و مطالعاتی که به تبیین و تفسیر جنایات استکبار جهانی در سراسر دنیا.

در حال حاضر در لانه جاسوسی (سفارت سابق آمریکا) نمایشگاهی دائمی از جنبه‌های مختلف ظلم آمریکا در حق ملت ایران و تأثیر آنها در سیاست‌های کشور، قبل از انقلاب وجود دارد که به تناوب به‌عنوان موزه ۱۳ آبان افتتاح و مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. این موزه که در یکی از ساختمان‌های سفارتخانه سابق آمریکا افتتاح شده است و چندین نمایشگاه از اسناد محرمانه، تلگراف‌ها و گزارشات سفارتخانه به سازمان سیا، دستگاه‌های مختلف ارتباطی و دستگاه‌های جاسوسی، شنود و غیره و همچنین اسناد جعلی به نمایش گذاشته شده‌اند.

همچنین هم‌اکنون در کشور، دو موزه با عناوین مشابه وجود دارد که می‌تواند در بردارنده مفاهیم ضد استکباری نیز باشد، مانند موزه انقلاب اسلامی و دفاع مقدس (اساسنامه مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱) و موزه بین‌المللی استکبارستیزی در صحرای طبرس (که مقدمات ایجاد آن در جلسه هیئت وزیران ۱۳۸۹/۳/۱۶ پیش‌بینی شده است). بنابراین می‌توان از طریق بسط ظرفیت‌های موجود زمینه‌های دستیابی به اهداف مد نظر را فراهم آورد. با وجود این در خصوص طرح مذکور می‌توان موارد زیر را بیان کرد:

۱. عبارت «استکبار جهانی» در عنوان، صدر ماده و نیز تبصره «۲» دارای ابهام بوده و نیازمند تعریف قانونی است.
۲. در صدر ماده واحد تکلیف به «اقدام به تأسیس موزه یا موزه‌ها و مرکز جنایات استکبار جهانی» تکلیفی کلی و مبهم است.
۳. علاوه بر اینکه عبارت‌های «با همکاری ستاد کل نیروهای مسلح» و «از طریق بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس» دارای ابهام است و مشخص نیست چه بخشی از بار اجرایی این طرح بر عهده نهادهای مذکور است، ایجاد تکلیف برای نیروهای مسلح، مغایر با بند «۴» اصل یکصد و دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی به نظر می‌رسد و نیاز به اذن مقام معظم رهبری دارد.
۴. در تبصره «۱» این ماده واحد، عبارت «بخشی از ساختمان‌ها، اراضی و مجموعه‌هایی از قبیل...» دارای ابهام بوده و صرفاً نمونه ارائه می‌دهد نه ضابطه. بنابراین لازم است تا به صورت مشخص بیان شود که چه بخش‌هایی و به چه میزان باید در اختیار قرار گیرد. همچنین مصادیق آن در ذیل این تبصره با بیان عبارت «از قبیل» به صورت تمثیلی ذکر شده است و از حیث آنکه

به صورت روشن معلوم نشده است، دارای ابهام به نظر می‌رسد. عبارات «مراکز فرهنگی»، «پایگاه‌های فرهنگی دفاع مقدس» به دلیل عدم وجود ضابطه شناسایی در قوانین و نیز از حیث تعیین مصداق ابهام دارند.

۵. شایان ذکر است در تبصره «۱» دولت مکلف شده است تا ساختمان‌ها، اراضی و مجموعه‌هایی از قبیل کنسول‌گری‌های سابق آمریکا را به اجرای این قانون اختصاص دهد، این در حالی است که بخشی از اراضی و تعداد قابل توجهی از ساختمان‌هایی که پیش از انقلاب اسلامی در اختیار ایالات متحده آمریکا بوده، در حال حاضر خارج از مالکیت و تصرف وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات وابسته به دولت قرار دارد و اجرای این تبصره مستلزم همکاری جدی نهادهای عمومی غیردولتی (از جمله بنیاد مستضعفان) و نیروهای مسلح (سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی) است که بخشی از این اماکن را در تصرف دارند و همچنین نیازمند اذن مقام معظم رهبری است.

۶. با وجود اینکه طبق بند «۶» ماده (۵۵) قانون شهرداری، امکان در اختیار گذاشتن اراضی و ابنیه متعلق به شهرداری به صورت رایگان برای موزه‌ها وجود دارد. اما این قانون نزدیک به ۷ دهه قبل تدوین شده و در شرایط فعلی بیش از یک‌سوم از شهرهای کشور در واقع روستاهای کوچکی هستند که حتی به رغم داشتن جمعیتی کمتر از آستانه تعریف شده برای شهر شدن که البته این معیار نیز در طی سال‌های اخیر به کمترین حد ممکن تقلیل یافته، به شهرهایی با کمترین امکانات، خدمات، تأسیسات و تجهیزات تبدیل شده‌اند. به بیان دیگر شهرداری‌های این خام‌شهرها فاقد توان لازم برای همکاری در این امر هستند. از سوی دیگر بنا به اذعان وزارت کشور افزون بر ۸۵ درصد شهرداری‌های کشور فاقد درآمدهای پایدار هستند.

۷. از آنجا که احداث موزه و مجتمع‌های فرهنگی در اراضی شهری که براساس طرح‌های توسعه (طرح جامع و تفصیلی) دارای کاربری تاریخی و یا کاربری فرهنگی - هنری است (موضوع مصوبه مورخ ۱۳۸۹/۴/۱۰ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران) مجاز شمرده می‌شود، باید به وضوح این امر مورد تأکید قرار گیرد؛ زیرا در بسیاری از شهرها کمبود سرانه‌های خدماتی کاملاً محسوس است و بیم آن می‌رود تا با این تکلیف به اراضی منظور شده در طرح‌های توسعه شهری جهت سایر کاربری‌ها دست‌اندازی شود.

۸. مفاد این ماده از حیث اینکه تکلیف کلی بیان شده و معلوم نیست آیا در تمام استان‌ها و شهرستان‌ها باید موزه یا موزه‌ها تأسیس شوند دارای ابهام است. در صورتی که مقصود، ایجاد این نوع از موزه‌ها در تمامی شهرستان‌هاست، به جهت قابلیت اجرا از حیث تطابق با جزء «۱» بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری محل تأمل است.

۹. تبصره «۱» و «۲» از جهت رعایت اصول نگارشی و ساختار جملات، نیاز به بازنویسی و اصلاح دارند.

۱۰. با توجه به اینکه راه‌اندازی موزه مستلزم افزایش هزینه‌های عمومی بوده و در طرح مزبور، طریق تأمین بار مالی پیش‌بینی نگردیده است، لذا رعایت اصل هفتادوپنجم قانون اساسی از حیث محل تأمل است.

۱۱. استناد به قانون برنامه ششم از آنجا که مهلت اعتبار این قانون رو به اتمام است و نیز آنکه در صدر ماده‌واحد طرح حاضر، فرصت سه‌ساله به نهادهای مجری اعطا شده است محل تأمل و دارای اشکال به نظر می‌رسد، مضاف بر اینکه اساساً موضوع بند «ح» ماده (۸۶) قانون برنامه ششم «توسعه و تکمیل مراکز اسناد و مدارک دفاع مقدس و تدوین دایره‌المعارف دفاع مقدس و تدوین تاریخ دفاع مقدس» است و ارتباط مستقیمی با موضوع ماده‌واحد، یعنی تأسیس موزه ندارد.

۱۲. با عنایت به اینکه بخشی از ستم‌های روا داشته شده توسط دولت‌های استعمارگر و مستکبر به‌ویژه ایالات متحده آمریکا، بریتانیا و ... در حق مردم ایران در نقاطی خارج از محدوده شهرها به وقوع پیوسته و همچنین در بسیاری از محوطه‌ها، بناها و آثار تاریخی و باستانی کشور نیز ردپای دست‌اندازی و غارت میراث فرهنگی توسط تعدادی از کشورهای غربی از جمله بریتانیا، فرانسه، ایالات متحده آمریکا و یا کارگزاران آن مشهود است لذا به منظور ارتقای آگاهی بخشی عمومی و اثرگذاری بیشتر در این زمینه و همچنین کمک به خلق

جاذبه‌های جدید گردشگری در نقاط مختلف کشور، ایجاب می‌نماید تا احداث موزه در محل وقوع جرم صورت پذیرد، از این رو شایسته است به لزوم همکاری مؤثر سایر نهادهای متولی در امر مدیریت زمین از جمله بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در خصوص تأمین زمین و مطابقت با طرح هادی روستاها و سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور به منظور مطابقت با ضوابط و مقررات مدیریت بهینه منابع طبیعی و وزارت جهاد کشاورزی به منظور جلوگیری از سوءاستفاده و تغییر کاربری و تخریب باغ‌ها و اراضی زراعی و وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در متن ماده واحد اشاره شود.

جمع‌بندی و پیشنهاد

در ارتباط با طرح پیشنهادی می‌توان اظهار داشت که آنچه در شرایط فعلی و به‌عنوان یکی از کاستی‌های مبارزه با استکبار مشاهده می‌شود مرکزی برای پژوهش و مستندسازی متقن برای جنایات استکبار در حق بشریت و به‌ویژه ایران اسلامی است که در کنار این پژوهش و مستندسازی می‌توان بخش‌های قابل نمایش را به صورت‌های گوناگون و زبان‌های مختلف و با ارائه شواهد مستدل ارائه و نمایش داد.

در مجموع، با در نظر گرفتن ملاحظات مطرح شده، ایجاد موزه‌ای از جنس پژوهش و مستندسازی و با کارکرد نمایش جنایات استکبار در حق ملت ایران و دیگر ملت‌های مظلوم ضرورت دارد. این مرکز می‌تواند از طریق بسط موزه مستقر در مجتمع فرهنگی ۱۳ آبان (لانه جاسوسی سابق) و با حمایت ستاد کل نیروهای مسلح کشور احداث شود.

در صورت اصرار طراحان محترم می‌توان موارد زیر را پیشنهاد کرد:

۱. با توجه به اینکه تأسیس و راه‌اندازی موزه در نظام حقوقی ایران، در برخی قوانین و مقررات به‌عنوان یک وظیفه اجرایی به‌شمار آمده است. می‌توان در تعامل با ستاد کل نیروهای مسلح و از طریق غیر از مسیر قانونگذاری، با استفاده از ظرفیت‌ها و موزه‌هایی که در حال حاضر موجود هستند و با اصلاح جزئی اساسنامه آنها مانند موزه انقلاب اسلامی و دفاع مقدس مصوب ۱۳۹۵ مقام معظم رهبری با کسب نظر ایشان به هدف این طرح دست یافت. همچنین جهت تسریع در اجرایی شدن آن و جلوگیری از اطاله زمان بررسی طرح مذکور توسط مجلس شورای اسلامی، شایسته است از طریق هیئت وزیران یا شورای عالی انقلاب فرهنگی و یا ستاد کل نیروهای مسلح کشور پیگیری شود.
۲. به منظور جلوگیری از تورم و از هم‌گسیختگی قوانین و به موجب سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری می‌توان مفاد این طرح را در قالب اصلاح بند «ح» ماده (۸۶) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰) مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴، ارائه کرد.
۳. موارد زیر به «قانون افشای نقض حقوق بشر توسط آمریکا و انگلیس در جهان امروز (مصوب ۱۳۹۱/۲/۳)» الحاق شود:
الف) عبارت «وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران» در تبصره «۱» اضافه شود.
ب) عبارت «وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مکلف است نسبت به تأسیس موزه و مرکز اسناد جنایات استکبار جهانی اقدام نماید». به‌عنوان تبصره «۴» ماده واحد به قانون مذکور الحاق گردد.